

Anna Badura, Anna Krzemińska

Wydatki związane z budową kościoła w Wilamowicach na początku XVIII wieku

---

Pisma Humanistyczne 1, 69-82

1999

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Anna Badura
Anna Krzemińska

WYDATKI ZWIĄZANE Z BUDOWĄ KOŚCIOŁA W WILAMOWICACH NA POCZĄTKU XVIII WIEKU

Niniejszy artykuł stanowi analizę fragmentu kroniki parafialnej Wilamowic dotyczącego wydatków związanych z budową kościoła wilamowickiego na początku XVIII wieku. Od kilku lat toczą się badania związane z Wilamowicami, prowadzone zarówno przez naukowców jak i studentów. Obejmują one wiele dziedzin związanych z historią tej miejscowości i jej okolic. Niniejszy artykuł jest jednym z szeregu artykułów podejmujących zagadnienia związane z Wilamowicami, a będących efektem wspomnianych badań naukowych.

Na przestrzeni wieków w wilamowickiej parafii powstało wiele ksiąg dokumentujących życie Wilamowian - w tym cenna kronika parafialna z przełomu XVII i XVIII wieku, z której zaczerpnięte zostały informacje o budowie nowego kościoła. Obok ksiąg metrykalnych stanowi ona niezwykle interesujące źródło do poznania przeszłości miasteczka. Jej tytuł, zapisany na ozdobnej naklejce, nie zawsze jednak czytelny, mówi:

“Liber in quo leguntur

- a) Perceptae Ecclesiae Willamovice Ab Anno 1720 - 1751*
- b) Expensae Ecclesiae Willamovice Ab Anno 1690 - 1751*
- c) [...] scriptio status benefici Willamam P.R. Smolikierz ab 1759*
- d) Expensae [...] aedificacione [...] ab 1700 - 1720*
- e) [...] status Parochorum [...] de 1489 - 1701*

Documenta ingrossaeta fundationes Panoronski, Klossinski: Visitationes canon spectandia series Parochorum et inventarium Ecclesiae Ab Anno

1706"¹.

Księga, oprawiona w tekturową okładkę, posiada 294 nieponumerowane strony. Wiązana jest sznurkami. Jej wymiary to: 31 cm długości i 20,5 cm szerokości. Zachowała się do dnia dzisiejszego w stanie dobrym. Rozróżnić w niej można kilkanaście rąk pisarskich. Zapiski prowadzone są w dwóch językach: polskim i łacińskim. W księdze znajdują się także odręczne tabelki.

Jeśli chodzi o fragment dotyczący budowy kościoła w Wilamowicach na początku XVIII wieku, to dominuje w nim język polski, jedynie z kilkoma wyjątkami, kiedy to zapiski są w języku łacińskim. Fragment ten w swej treści ogranicza się praktycznie tylko do wyszczególnienia kolejnych wydatków. Niemniej jest kilka wyjątków od tego schematu. Mianowicie są nimi: kopia kontraktu ołtarza wielkiego, kopia karty zapłaty za tenże ołtarz, oraz dwie notatki z lat 1712 i 1713 sporządzone w języku łacińskim, a dotyczące obchodzenia świąt Bożego Narodzenia. Na tle pozostałych zapisów te ostatnie to sprawy przypadkowe, nie związane z wydatkami, a jednak pośród nich odnotowane.

Ta część kroniki pisana jest ręką plebana wilamowickiej parafii, księdza Jana Foxa². Tylko kilka linijek tekstu mówiącego o budowie kościoła jest pisane inną ręką - najprawdopodobniej przez organistę, kościelnego lub inną osobę związaną z kościołem. Obok zasadniczej treści analizowanego fragmentu kroniki parafialnej konieczne jest zwrócenie uwagi na formę prowadzenia zapisków. Przypuszczać należy, że rachunki sporządzane były niesystematycznie (prawdopodobnie raz do roku). Wskazują na to błędy w podsumowaniach wydatków oraz mało precyzyjne ich wyszczególnienie. Przypuszczalnie pleban zapominał o zapisywaniu zakupów dokonywanych za mniejsze sumy.

Jak już wyżej wspomniano Kronika parafialna jest cennym źródłem służącym bliższemu i głębszemu poznaniu historii Wilamowic. Informacje

---

¹ Tytuł informuje, że księga zawiera spis przychodów i wydatków kościoła; szczególnie ważne są te z lat 1700 - 1720 mówiące o budowie kościoła. Ponadto w księdze znajdują się kopie dokumentów wizytacyjnych oraz fundacyjnych.

² Pleban Fox jest osobą bardzo znaczącą w historii Wilamowic, godną osobnego opracowania. Ksiądz Fox był plebanem kęckim, następnie pisarzowickim i wilamowickim, a także dziekanem oświęcimskim. Zob. J. Latoński, *Monografia miasteczka Wilamowic*. Kraków 1909.

w niej zawarte zostały jedynie wykorzystane przez autora monografii Wilamowic powstałej na początku naszego stulecia. Tam też znaleźć można ogólne informacje o historii miasta oraz parafii.

Nie udało się dotąd historykom ustalić daty założenia parafii. Jednak fakt istnienia dokumentów z pierwszej połowy XIV wieku, nakazujących opłacanie dziesięciny i świętopietrza, świadczy o funkcjonowaniu parafii w Wilamowicach już w tym czasie. Brak jest także jakichkolwiek informacji o budowie pierwszego kościoła. Dopiero zapiski z XVII stulecia przynoszą konkretne wzmianki o pożarach dwóch kościołów. Pierwszy z nich spłonął w 1646 roku, a wybudowany na jego miejscu został strawiony przez ogień w roku 1692. Staraniem plebana Jana Foxa rozpoczęto budowę nowej świątyni, pod wezwaniem Trójcy Przenajświętszej, w roku 1700. Warto zauważyć, że pleban Fox był rodowitym Wilamowianinem, co zapewne wpłynęło na fakt, iż włożył on wiele pracy i wysiłku w odbudowę kościoła, nie szczędząc przy tym własnego majątku, aby mogła powstać „niezwykle okazała budowla”. W ten sposób świątynię wilamowicką, będącą w rzeczywistości drewnianym kościółkiem, określa, opierając się na dokumentach wizytacyjnych, J.Latosiński.³

Jak już wcześniej nadmieniono inicjatorem wzniesienia nowej świątyni na początku XVIII wieku był pleban Jan Fox. Fundusze na ten cel pochodziły wyłącznie z datków i darowizn oraz specjalnych zapisów. Pleban Fox jako pierwszy przeznaczył swój majątek na budowę kościoła, a w ślad jego poszli co zamożniejsi parafianie oraz osoby związane z Wilamowicami np. poprzez urodzenie w tej miejscowości. W kronice odnotowane zostały następujące nazwiska darczyńców: Józef Nieliepiec z Hecznarowic, Adam Czarnow, Alexander Pisarzowski. Ponadto w latach 1709 - 1710 pojawiają się informacje o darowiznach poczynionych przez anonimowych ofiarodawców. Szczególnie niezwykły jest zapis od

---

³J. Latosiński, *Monografia...*, s. 168.

niejakiej Grodondy, ofiarującej 106 złotych⁴ „sierocych pieniędzy”⁵, oraz legat po śmierci Kupczyka. Autor monografii Wilamowic, opierając się prawdopodobnie na innych źródłach, wymienia dodatkowo Balcera Damka, Michała Tomaszewskiego, Jana Danka, Andrzeja Rosnera i innych.⁶ Damek, Danek czy Rosner są to nazwiska często pojawiające się w księgach parafialnych Wilamowic, więc w osobach tych należy upatrywać hojnych parafian wilamowickich. Darowali oni znaczne kwoty, jak np. 500 czy 1000 złotych, a także stroje liturgiczne.

Pierwsze z rachunków wyszczególnionych w tekście kroniki dotyczą zakupów drzewa. Dokonywano ich używając różnych jednostek miary: tafli, stosów czy sztuk. Różnie też kształtowały się ceny drzewa. W zależności od tego od kogo je kupowano koszt np. jednego tafła wahał się w granicach 40 - 80 złotych. Kolejne rachunki to zapisy o kupnie innych artykułów niezbędnych do budowy: gwoździ różnego typu, gontów, śrub, cegieł, wapna, okien, prętów, blachy i klamerek na kopułę. Z zapisów w kronice wynika, że po materiały budowlane udawano się do sąsiednich miejscowości jak Pisarzowice, Hecznarowice, Dankowice, Jawiszowice, oraz nieco dalej położonych jak Pszczyna czy Żywiec.

Wiadomości zawarte w kronice wskazują, iż wystawienie kościoła było działaniem kompleksowym, jako że wraz z jego budową zabiegano także o elementy wyposażenia wnętrza. Dla Wilamowian więc równie istotne jak samo zbudowanie, było urządzenie i przyozdobienie kościoła wewnątrz i na zewnątrz. Służyły do tego celu „ozdoby Domu Bożego” takie jak: ławy, żelazny krzyż, srebro, złoto, pasja z dwoma posągami, ambona oraz wielki ołtarz. Ambona, ołtarz i pasja zostały zamówione u artystów z bardziej znanych ośrodków jak Kraków czy Nowy Targ.

Fakt dokonywania zakupów w tak wielu miejscowościach świadczy o rozległych kontaktach handlowych Wilamowian. Wynika z tego

⁴ Złotówka z początku XVIII wieku nie odpowiada oczywiście złotówce dzisiejszej. O relacjach pomiędzy będącymi w obiegu pieniędzmi piszą: M. Gumowski, *Podręcznik numizmatyki polskiej*, Kraków 1998, s. 293, podaje, że za 1 dukata płacono wówczas 18 złotych, a za 1 talara 8 złotych; H. Cywiński, *Dziesięć wieków pieniądza polskiego 980 -1980* Warszawa 1982, s. 120, podaje, iż 1 złotówka to 30 groszy miedzianych, a 1 grosz to 3 szelagi.

⁵ Wszystkie cytaty pochodzą z kroniki parafialnej; zachowana została ich oryginalna pisownia.

⁶ J. Latosiński, *Monografia ...*, s. 168.

również, że doskonale orientowali się oni co i gdzie można było kupić. Fakty te ukazują nam społeczność wilamowicką jako otwartą, podejmującą szerokie inicjatywy w celu wystawienia i godnego wyposażenia swojego kościoła.

Transport zakupionych materiałów wymagał zatrudnienia tragarzy i furmanów, których wynagrodzenia zaznaczone są w kronice. Również inne prace związane z budową wykonywane były przez różnych rzemieślników: cieśli, ślusarza, szklarza, drwala, malarza, kowala. Niektórym z wyżej wymienionych rzemieślników płacono nie tylko za świadczone usługi, ale także za materiały, które wykorzystywali w swej pracy. I tak np. ślusarzowi zapłacono zarówno za samo wykonanie krzyża, jak i za żelazo, z którego został wykonany. Możliwe, że niektórzy robotnicy sami dbali o sprowadzenie potrzebnych im surowców, wykorzystując znane im źródła, których byli pewni. Kilkakrotnie w tekście pojawia się wzmianka o magistrze Ligęzie, przy czym brak jest informacji o tym, jaką pracę wykonywał. Odnotowano jedynie, że otrzymał pieniądze *“na różne expensa”*. Można przypuszczać, iż ów magister był bądź architektem, bądź mistrzem budowy, kierującym zespołem rzemieślników.

Wśród rachunków zawartych w kronice pojawiają się i takie, które świadczą o szczególnej dbałości plebana Foxa o swoich pracowników. Z własnej inicjatywy zapewniał im wikt, a u karczmarza *“gorący trunek”*, za co sam płacił.

Niepoślednią rolę w nadaniu kościołowi charakteru świątyni odegrali artyści. Jednym z nich był dwukrotnie w kronice wzmiankowany Jerzy Hankis z Krakowa. U niego to Wilamowianie zamówili ambonę oraz pasję z posągami Matki Boskiej i św. Jana. Natomiast Piotrowi Rejoskiemu z Nowego Targu zlecieli wykonanie ołtarza wielkiego. Na to dzieło został sporządzony kontrakt, którego kopia znajduje się w kronice. Mówi on o tym, że *“Anno Domini 1712 die 29 Junii stało się pewne i nieodmienne postanowienie między X. Plebanem Willamowskim a Dziekanem Oswiecimskim z iedney a z drugiey strony między Panem Piotrem Reioskim snicerzem Nowotarskim który prziobiecał do kościoła Willam.[owickiego - przyp. A.K.] wystawicz Ołtarz Wielki według abrysu podanego od siebie ze wsytkiemi nalezytosciami”*. Według umowy ołtarz

miał być „*od sciany do sciany szYROKI*”, a wysoki „*az pod samo podniebienie*”. Miał być on ozdobiony rzeźbami aniołów oraz posągami Abrahama, Izaaka i Dawida umieszczonymi na postumentach po prawej i lewej stronie ołtarza. Figury te powinny być „*wielkie według proporcji kościoła*”. Wilamowianie zapłacili za ołtarz 1250 złotych; w porównaniu z innymi wydatkami na kościół spora to suma, ale zważywszy na termin wykonania - do świąt Bożego Narodzenia 1712 roku - nie wydaje się być zbyt wygórowaną. Opłata związana z ołtarzem wzrosła jeszcze o koszty poniesione na jego transport oraz umieszczenie w kościele. Są to ostatnie odnotowane w kronice wydatki związane z budową świątyni.

W uiszczaniu płatności posługiwano się zazwyczaj złotymi, chociaż występują też rachunki opiewające na sumy wyrażone w tynfach. Mimo, iż literatura podaje różne wartości tynfa i złotego, to z zachowanej w kronice kopii kontraktu na wystawienie ołtarza wynika, że obie te waluty stosowano niekiedy wymiennie, przypisując im tę samą wartość.⁷

Na podstawie powyżej przedstawionych informacji można wysunąć wniosek, że Wilamowianom bardzo zależało na wystawieniu nowego, pięknego i okazałego Domu Bożego. W jego budowę zaangażowanych było wiele osób oraz, jak się wydaje, duże sumy pieniędzy.⁸ Brak szczególnych wzmianek o pochodzeniu rzemieślników zatrudnianych przez plebana sugeruje, że najprawdopodobniej byli to mieszkańcy Wilamowic. To zaś ukazywałoby Wilamowice jako dobrze rozwinięty lokalny ośrodek rzemieślniczy.

Rachunki pozornie wydają się być mało ciekawym materiałem źródłowym; swą monotonią odstręczają badaczy od głębszej ich analizy. Jednak niniejszy artykuł wykazał, że i one mogą dostarczyć wielu interesujących wiadomości. W tym przypadku będą to dane o materiałach używanych do prac budowlanych, o ich cenach, o miejscach, do których po nie się udawano, o rzemieślnikach zatrudnionych przy poszczególnych pracach. Tutaj też wzmiankowane są tak nietypowe opłaty jak np. za

⁷ H. Cywiński, *Dziesięć wieków...*, s. 120, podaje, że wartość 1 tynfa równała się 1 złotemu 8 groszom. M. Kowalski, *Vademecum kolekcjonera monet i banknotów*, Wrocław 1988, s. 33-34 - 1 tynf równał się 18 groszom srebrnym lub 38 groszom miedzianym.

⁸ J. Latosiński, *Monografia...*, s. 168, podaje, że ogólne koszty budowy wyniosły 20 tysięcy złotych.

wyjazd do Krakowa “*dla konsensu Nabożeństwa*”⁹, czy za opłacenie komisji kościelnej.

Poniżej zamieszczone jest zestawienie wszystkich wydatków wymienionych w kronice, sporządzone na jej podstawie, a będące jasnym i przejrzystym podsumowaniem treści artykułu.

---

⁹ Dotyczy uzyskania zgody na odprawianie nabożeństw w nowych kościołach. Zob. J. Sondel, *Słownik tacińskiego-polski dla prawników i historyków*, s. 207.

ZESTAWIENIE WYDATKÓW NA BUDOWĘ KOŚCIOŁA W WILAMOWICACH Z LAT 1700-1712

*Kwoty podane jako "summy" są wynikiem obliczeń plebana Jana Focha; nie zawsze są zgodne z rzeczywistą sumą zliczanych wydatków.

ROK	WARTOŚĆ W ZŁP	ILOŚĆ	ZA CO	KOMU ZAPŁACONO	INNE
1	2	3	4	5	6
1700	480	6	tafle drzewa	urzędnikowi Wiernowskiemu	
	200	3	j.w.	urzędnikowi Błazejowi Miarke	
	110	2	j.w.	chłopom żywieckim	
	60	1	j.w.	chłopom	
	40	1	j.w.		
	90		drzewo		sprowadzone z gór
	120	40	stos drzewa	panu Witkowskiemu z Lasu Hecznarowskiego	
	40				expensa dla drzewa
	60		ociosanie	cieślom	rok 1700
	90		ociosanie drzewa żywieckiego		rok 1701
	40		"od dokonczenia około tego drzewa y nakrycia onego"	cieślom	
		Summa 1330*			
1703	60	10 po 6	dęby	panu Janowi Drohojowskiemu w Jawiszowicach	
	10	3	j.w.	pani Drejowskiej	
	12	3	j.w.	leśnym jawiszowskim	
	12	3	j.w.	młynarzowi w Hecznarowicach	
	9	4	j.w.		dar Józefa Nielepieca
	8	4	j.w.		
	24	6	j.w.		dar Adama Czarnowa
			1	j.w.	
			Razem 34	j.w.	

Wydatki związane z budową kościoła w Wilamowicach na początku XVIII wieku

1	2	3	4	5	6
	40		ciosanie dębów jawiszowskich		
	Suma za dęby 185				
1704		60	drzewo na krokwie		dar Józefa Nieliepieca w Lesie Bestwińskim
		20	drzewo		dar Józefa Nieliepieca
		16	j.w.		dar Józefa Nieliepieca
	30		expensa różne	dla leśnych	
	50	24	drzewo	panu Nieliepicowi z Lasu Janowskiego	
		8	drzewa		dar pana Nieliepieca
	40	20	drzewa i tragarze		
	18	12	drzewa mniejsze		
	12	6	dęby		
	24		expensa na dęby		
	40		gonty		
	16		ławy		
	Summa 230				
	1745		"summa wydatkow wszystkich na drzewo, demby et alia ut supra" roczny wydatek na rzemieślników do 1705 roku		
	1369		dęby, furmani		
	151		roboty cieśli od 5 Julii	cieślom	
	314		roboty cieśli za jeden tydzień	cieślom	
	29				

1	2	3	4	5	6
1704 cd.	26			cieślom	19 Julii
	30			cieślom	11 Augusti
	60		ramy i okna	szklarzowi Żydowi	
	60			cieślom kościelnym	14 Augusti
	20			cieślom	
	10			cieślom	
	60			kościelnym	
	10			kościelnym	
	7,10	14	drzewka	do Hecznarowic	
	2,15		drzewka		12 Sept.
	10	kopa	szpernale	do Pszczyzny	1 Oct.
	5	kopa	szpernale mniejsze		
	12,15	15 kop	bretnale		
	31,04,1/2	150 kop	gwoździe gontowe		
	5	pół kopy	klamerki na kopułę		
	20	pół kopy	ławy	panu Ruseckiemu	1 Oct.
	22,15		robota cieśli za jeden tydzień		4 Oct.
	24			tymże cieślom za jeden tydzień	22 Oct.
	5			Tomkowi za jeden tydzień	
	1	pół kopy	bretnale, witka	drwalowi	
	28		robota cieśli za trzeci tydzień	cieślom	18 Oct.
	10		reszta dla cieśli		
	6,04,1/2	30 kop	gwoździe gontowe		20 Oct.
	15	16 kop	bretnale		20 Oct.
	28		robota cieśli za czwarty tydzień		25 Oct.
	20		okna	Żydowi	1 Nov.
	5			magistrowi	2 Nov.
20		dopłata za drugie okno i drzwi do zakrystii		11 Nov.	

Wydatki związane z budową kościoła w Wilamowicach na początku XVIII wieku

1	2	3	4	5	6
1704 cd.	20		trzecie okno	Żydowi	15 Nov.
	10		pręty do trzech okien i zakrystii	kowalowi	
	Summa 1084,10				
	3	4	zawiasy do kwater		
	2		haki		
	9		żelazo		
	2		posłaniec do Pszczyny trzy		
	4		ławy		
	8		ławy		
	3		cegły na ołtarze		
	15			magistrowi Ligęzie	
	121,14		trunek cieśłom	karczmarzowi	14 Nov.
	3,15	250	ćwieczki, wprawienie ćwieczków	cieśłom	
	24		czwarte okno	Żydowi	20 nov.
	3		pręty do okna	kowalowi	
	24	pół kopy	ławy		30 Nov.
	15		różna robota	kowalowi	3 Dec.
	3		troje drzwi i inna robota	stolarzowi	
	4		klucz, zamek	stolarzowi	
	15		komisja kościelna		
20		potrzeby kościoła			
6		różnie			
Summa 285					
1705	9,19		podłogi	cieśłom	
	16,15		cegły, wapno	malarzowi	na wymurowanie ołtarza wielkiego
	110		podbitka podłogi w małym chórze	cieśłom	19 Junii

1	2	3	4	5	6
1705 cd.	22		trzecie okno	cieślom	11 Julii
	Summa 153,25				
	12		“do Krakowa dla konsensu nabozenstwa”		
	14,15		dodane do okien	Żydowi	
	15		trunek dla cieśli	karczmarzowi	
	490		“expensa wszystkie do roku 1705 acz tu nie wypisane”		
1706	200		- obicie kościoła ławami - obicie ganków wkoło kościoła - parkany koło cmentarza		
	120		Pasja z dwoma posągami	Jerzemu Hankisowi z Krakowa	
	35			malarzowi	
	20		złoto, srebro, srebro	ślusarzowi	
			inwe expensa		
	Summa 400				
1707	180 tyńfów		ambona	Jerzemu Hankisowi z Krakowa	kontrakt
	76		podłoga w chórze wielkim		
1705-1 Sept. 1708	1320		ozdoby Domu Bożego		
1709	120		podbitka w wielkim chórze z ławami, buksztelami, gwoździami, rzemieslnikiem		

Wydatki związane z budową kościoła w Wilamowicach na początku XVIII wieku

1	2	3	4	5	6	
1709 c.d.	70		podbitka w małym chórze			
	81		inne expensa do 1 Junii			
	100		na kopułę			
	60		potrzeby i materia do kopuły			
	42	100 arkuszy 600	blacha ćwieczków			
	38		wystawienie kopuły	cieślom		
	42	100 arkuszy	blacha			
	38		gwoździe	kowalowi		
	40		sznurek na krzyż	ślusarzowi		
	86	14	ławki			
	10	4	ławki			
	23			rzemieślnikom		
	Summa 750					
1712	100				29 Junii zadatek na ołtarz wielki	
	200				Sept.	
	300				2 Jan. 1703	
	55					
	295			jarmark w Bielsku	11Martii	
	20		strawa przy stawianiu ołtarza			
	30		różne expensa			
	300				26 Martii	
		Summa 1300				
	1250		według kontraktu na ołtarz wielki			

1	2	3	4	5	6
1712 c.d.	50		wikty i inne expensa		
	20		opłata kościelna i wikt		
	140		furmani po ołtarz		
	5				
	12			kowalowi	
	7		gwoździe		
	4			stolarzowi	
	12			magistrowi	
	Summa 1500				

*ANNA BADURA - studentka IV roku historii U.Śl. Zajmuje się historią średniowieczną. Zamierza napisać pracę magisterską będącą monografią biskupa wrocławskiego Cypriana. Temat ten mieści się w ramach jej zainteresowań historią XIII-wiecznego Śląska. Uczestniczka obozu naukowego w Wilamowicach. Angażuje się w działalność Sekcji Mediewistycznej Koła Naukowego Historyków.

*ANNA KRZEZIŃSKA - studentka IV roku historii U.Śl. Zajmuje się historią średniowieczną. Zamierza napisać pracę magisterską o roli i funkcjach uczt w oparciu o średniowieczne źródła narracyjne. Interesuje się paleografią i neografią. W ramach tychże zainteresowań zajmuje się rozczytywaniem ksiąg i dokumentów. Uczestniczka obozu naukowego w Wilamowicach. Angażuje się także w działalność Sekcji Mediewistycznej Koła Naukowego Historyków.